Celtic from the West

Al jaren is de meest gangbare theorie dat de Kelten, in de meest brede zin van het woord, hun oorsprong vinden in de Hallstatt- en de La Tènecultuur in Centraal-Europa. Echter in het boek *Celtic from the West* komt een aantal geleerden aan het woord dat van mening is dat de Keltische cultuur ontstaan is in de Atlantische zone en van daaruit door Europa verspreid is. Het boek is opgedeeld in drie delen: archeologie, genetica, en taal en literatuur. In totaal bevat het boek elf hoofdstukken van twaalf auteurs die allemaal de hypothese dat de Keltische cultuur in het westen is ontstaan, proberen te bespreken vanuit hun eigen vakgebied.

Barry Cunliffe bijt de spits af van deel één, de archeologie. Hierbij vergelijkt hij meerdere geschreven bronnen, waaronder Herodotus. Toch maakt hij geen sterk punt. Hij herkauwt de al bekende informatie over de Kelten en hun herkomst. Waar hij in de introductie een punt maakte voor het ontstaan van de Keltische 'cultuur' in de Atlantische zone, lijkt hij weinig harde bewijzen te hebben voor deze theorie. Het enige bewijs dat hij aanvoert, is het grotere aantal megalithische tombes dat voorkomt in het Atlantisch kustgebied dan verderop op het continent.

De volgende die het vanuit een archeologisch standpunt bekijkt, is Raimund Karl. Meteen in de eerste paragrafen haalt hij beide hypotheses onderuit. Zowel de stelling dat de Kelten hun oorsprong vinden in Centraal-Europa als dat de Kelten hun oorsprong vinden in het westen is volgens hem onjuist. Daarnaast wijst hij er nogmaals op dat er een verschil is tussen taal en cultuur. Dat een maatschappij dezelfde materiële cultuur heeft, wil niet meteen zeggen dat de bevolking ook dezelfde taal spreekt. Dat gezegd, richt hij zich op verschillende modellen die laten zien dat cultuur niet zo willekeurig is als hij in de eerste paragrafen suggereert.

Amílcar Guerra sluit het deel over de archeologie met zijn essay over de inscripties die in 2008 gevonden zijn in het zuidwesten van het Iberische schiereiland. Hij wijst hier op verschillende stenen, waaronder de belangrijkste steen, de steen van Mesas do Castelinho, en bestudeert de verschillende woorden uit deze inscriptie. Hoewel interessant, maakt hij geen sterk punt.

Het volgende deel richt zich op de genetica van de Kelten. Dit aspect wordt belicht in drie verschillende essays van Ellen C. Røyrvik, Brian P. McEvoy en Daniel G. Bradley, en Stephen Oppenheimer. Røyrvik houdt het vrij algemeen door de verschillende soorten DNA-onderzoek en de bijbehorende problemen te bespreken. Hoewel het ook bij genetica lastig blijft om te zeggen dat de Kelten hun oorsprong vinden in het Atlantische gebied, zijn de hoofdstukken gewijd aan genetica wel het meest overtuigend. Volgens de genetica zouden de Kelten inderdaad hun oorsprong vinden in het Atlantische gebied. Maar, zo stellen alle onderzoekers, dat wij ze nu genetisch gezien Keltisch zouden noemen, wil nog niet meteen zeggen dat deze bewoners ook daadwerkelijk een Keltische taal spraken. Dit is hetzelfde probleem als de relatie tussen de archeologische cultuur en de taal.

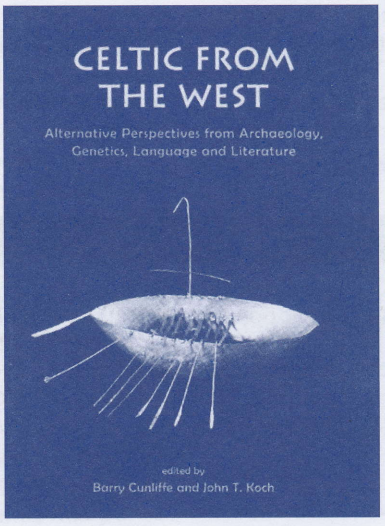

Het grootste en laatste deel van het boek wordt gevormd door de essays over de literatuur en de taal van de hand van G. R. Isaac, David N. Parsons, John T. Koch en Philip M. Freeman. In deze verhandelingen wordt voornamelijk gekeken naar de oorsprong van de Keltische talen en naar de verschillende plaats- en riviernamen. Veel hiervan is al bekend, zoals de verspreiding van *briga*. Het essay van John T. Koch is daarentegen wel vernieuwend, of, in ieder geval, meer dan de rest. Hij kijkt naar de mogelijkheid of Tartessisch (*Tartessian*) zich ook onder de Keltische talen kan en mag scharen. Als dat het geval is, levert dat het volgende punt op: Tartessisch werd niet meer gesproken ten tijde van de Hallstattcultuur. In tegenstelling tot de rest van het boek maakt Koch hier een punt dat hij goed onderbouwt. Daardoor lijkt het een beetje alsof de rest van het boek gevuld is met achtergrondinformatie om Kochs essay te dragen. Om zijn standpunt verder te ondersteunen is na zijn artikel een uitgebreide verzameling van inscripties uit Tartessos en een uitgebreide woordenlijst opgenomen.

Philip M. Freeman besteedt zijn hoofdstuk daarentegen aan de verschillende referenties naar Tartessos in de klassieke literatuur en de bijbel. Hoewel het interessant is om al deze referenties bij elkaar te zien, wordt het aan de lezer zelf overgelaten om conclusies te trekken.

Wat opvalt aan *Celtic from the West* is dat hetgeen de auteurs proberen te bewijzen niet goed uit de verf komt. Op de achterflap is te lezen dat ze het nieuwe idee gaan onderzoeken dat de Keltische talen ontstaan zijn in de Atlantische zone. Hoewel iedere schrijver goede punten aandraagt, is het geheel van het boek toch niets meer dan het herkauwen van reeds bekende argumenten. Daarnaast spat de conclusie die ze willen bereiken niet van de pagina's af. Bijna elke conclusie is hetzelfde: er zijn nog te veel vragen om tot een goede conclusie te komen. Wat dat betreft had Karl in hoofdstuk twee een erg goed punt: het is onjuist om te stellen dat de Kelten vanuit het westen of het zuiden komen. Dat hangt namelijk helemaal van de definitie 'Kelten' af. Dat is precies wat dit boek bewijst. Het antwoord op de gestelde hypothese komt dan ook in het hele boek niet duidelijk naar voren.

STÉPHANIE DE GEUS

■ Cunliffe, Barry, en John T. Koch (red.), *Celtic from the West: alternative perspectives from archaeology, genetics, language and literature*, Celtic Studies Publications 15 (Oxford 2010). Oxbow Books. 384 pp., ISBN 978 1 84217 410 4, hardback, £ 38,-.